

Les cendres de Bruno

Ada Castells / La Vanguardia

La lectura dels cinc diàlegs que mantenen els comensals d'El sopar de cendra demana una actitud en desús: la concentració. El que se serveix en aquesta taula del Renaixement és el primer diàleg filosòfic de Giordano Bruno, als antípodes del fast food. Aquí les converses es descabdellen de manera que un pot perdre el fil i trobar-se enmig d'una disquisició sobre el moviment de la Terra, una pugna sobre el tarannà pedant d'un prohoms o un comentari sobre la necessitat eterna de coneixement.

Hi ha un embat que sembla dedicat als defensors dels clàssics, quan Prudenzio diu que és a l'antiguitat on hi ha la saviesa. Teofilo li adverteix que pot ser tot al contrari, perquè els antics no sabien tant, per exemple, d'astronomia. I així comença una entretinguda discussió en defensa de l'antiguitat, per una banda, i de la novetat, per l'altra, amb l'únic objectiu de veure qui la diu més grossa, això sí, de la manera més sàvia, sense abaixar el nivell. La gràcia és imaginar en tot moment la cara entremaliada del nolà —que és com s'autoanomena Giordano Bruno— mostrant la pedanteria dels seus comensals, uns doctors d'Oxford que ell considera ases. Es tracta d'una cabriola de punt de vista digna d'un mestre.

Aquest punt només és un exemple de moltes altres batusses dialèctiques que trobem en el llibre, com quan Teofilo argumenta que tots els necis no equivalen a un sol savi i així, cinc segles després. Ens fa reflexionar sobre el valor de la democràcia real que no pot estar basada en una multitud d'ignorants que hagin de triomfar davant les idees d'una minoria assenyada. Tema delicat, que ens és llegat per un home que precisament va anar a contracorrent i va quedar ell mateix reduït a cendra, com el seu sopar. El seu pecat va ser dir que la terra es movia i no era el centre de l'univers i és que no para de dir-ho!

Malgrat que sempre es destaca la sornegueria en els diàlegs filosòfics de Bruno, hi ha moments confessionals que donen fe de la impotència que deuria sentir com a escriptor. En boca de Teofilo invoca a les muses perquè li permetin tenir el do de la paraula i ho fa d'una manera tan bella que no és d'estranyar que l'atenguin al llarg de la vetllada: "Inspireu-me, parleu-me, escalfeu-me, enceneu-me, espremeu-me i reduïu-me a licor, convertiu-me en suc, i feu-me comparèixer no pas en un petit, delicat, raquític, curt i succint epigrama, sinó amb una copiosa i àmplia vena de prosa llarga, corrent, gran i forta, amb la qual (...) faci rajar els meus rius". No hauria de ser aquest, el prec de tot escriptor, abans de col·locar els dits al teclat? Heus aquí la saviesa dels antics! Bon profit.